

- 1 M rástoka (rostoka 721, 833, rastoka 721, 747, ráštoka 756, rostok 828, rastok 834)
- 2 Nář. pojmenování *ráztoka* většinou označovalo potůček tekoucí horským strmým údolím a přeneseně pak i údolí samotné (nejčastěji podlouhlé, s příkrými stěnami). Bylo též užíváno ve významu ‚místo, kde se rozdělují cesty, kde se „roztékají“ potoky‘. Název *ráztoka* vychází z představy člověka hledícího z podhůří (roviny) do hor, tedy v obráceném směru, proti proudu, jako by se potok od něho čím dále do hor roztékal ve slabší stružce (obdobný přístup je obsažen ve výrazu rozcestí).
Viz též úvodní odstavec před mapou II-125 hromada kamení vybraného z pole, s. 298.
- 3 Výraz *ráztoka* je soustředěn v rozsáhlé oblasti, která zabírá Valašsko s přilehlým okrajem Slovácka a Holešovsko, dále pak pokračuje ve slezských nářečích na Frenštátsko a Frýdecko.
- 4 **ráztoka** jen nář.; Jg *roztok*, též *roztoka* mor. ‚tok na dvě nebo na tři i více ramen se dělící‘, ‚kraj, pole, louka, kde se potok na více ramen roztéká‘, Kt *raztoka* ‚údolí, jimž protéká nějaký potok‘, SSJČ nář., též *roztoka* kniž. ‚horský úval, kterým stékají vody‘, SSJ ‚svažující se horský úval, po kterém stékají vody‘, pol. *roztoka* ‚horská dolina vyhloubená potokem, horský potok‘. — K *roztéci*, psl. **orztekti*; většinou a základní podoba má předponu *ráz-/raz-*, jež je reflexem za psl. **orz-* (podoba *ráz-* je původně slovenská a byla patrně přinesena s valašskou kolonizací).
- 5 —
- 6 —

Pl

130 úvar (1237) — mapa s. 301

- 1 M ouvar (též 143, 327 nedubl., 629 nedubl.) — houvar
ouvaříšće 117
souvar 152
vejvar — vejře, 108
vejvařísko (-ísko)
vejvaříšće (-išće) — vejvěvišće (vejvěříšće 130)
vejvěvnišće (vehřejnišće 151)
- 2 U nář. pojmenování *ouvar*, *vývar* (a jejich dalších nář. obměn) lze na základě našeho výzkumu vymezit tyto významy: ‚místo, kde prosakuje nebo vyvěrá spodní voda‘ (srov. II-132 pramen), popř. ‚kde se stahuje voda‘, pak ‚mokřina v poli nebo na louce‘, ‚mokré, zarostlé místo‘, obecně ‚neobdělávaný pozemek‘, popř. ještě nověji ‚louka horší kvality‘.
Významy jednotlivých názvů opakujících se na zkoumaném území bývaly ovlivňovány povahou konkrétních pojmenovávaných objektů; ty se stávaly příčinou různých významových interferencí a specifikací. Např. zdánlivě nelogicky byly v záp. Čechách nazývány *houvary* suché louky. Tento význam se však vyvinul až po zahájení odvodňovacích prací, kdy meliorací mokřých částí pozemků vznikaly louky. (Viz též S. Utěšený, K českým oblastním lidovým termínům *ouvar-vejvar*, Slavica 51, 1982, s. 368–371.)
Náš výzkum nezachytil pojmenování ve všech významech, které jsou uváděny ve slovnících. Rovněž nebyla zaznamenána nář. varianta *úvar* známá ze všech excerpovaných slovníků.
V získaném nář. materiálu se projevila diferenciace slovotvorná (*ouvar* × *vývar* × *souvar*; *vývar* × *vývaříšće* × *vývařísko* apod.) a hlásková (*ouvar* × *houvar*, *vývaříšće* × *vývěvišće*). Ojedinelé zč. formy *houvárek*, *houvarec*, uchované zejména v pomístních jménech, se vztahovaly na loučky menších rozměrů, a proto byly mapovány ve své základní podobě (*houvar*).
V svč. nářečích byly sufixy *-ísko*, *-išće* častěji zachyceny se starou délkou (*-ísko/-išće*). Protože se však vyskytují promíšeně, nebyly tyto varianty na mapě rozlišovány.
Viz též úvodní odstavec před mapou II-125 hromada kamení vybraného z pole, s. 298.
- 3 Pojmenování *ouvar*, *vývar* a jejich obměny se na zkoumaném území vyskytují jen v souvislém areálu, který zaujímá oblast jzč. nář. s přilehlým úsekem stře., záp. část Moravy a území svč. dialektů. Základní protiklad představuje územní rozložení formací s prefixy *ou-* (< *ú-*) a *vý-*. V jzč. nářečích a na záp. Moravě až k Brnu a Boskovicím se užívá pojmenování *ouvar* (na zč. okraji a záp. Moravě v podobě *houvar*). Na území svč. dia-